

2. Постановление Кабинета Министров Украины от 09.01.2014 №11 „Об утверждении Положения о единой государственной системе гражданской защиты”.

3. Бондаренко О.А. Организация выполнения заданий по обеспечению движения транспорта в чрезвычайных ситуациях / О.А Бондаренко, В.И. Мазуренко. – Материалы 15-ой Всеукраинской науч.-практ. конф. спасателей. – К. . ИГУГЗ. 2013. – С. 78–79.

4. Гудович О.Д., Планирование деятельности единой государственной системы гражданской защиты Украины/ О.Д. Гудович, В.А. Тищенко. – Научный вестник академии муниципального управления. Сборник научных трудов. Серия: «Управления». – К. : АМУ. 2013. – Выпуск 4. –С. 97–105.

5. Майсак О.С. Swot-анализ: объект, факторы, стратегии. Проблема поиска связей между факторами / О.С. Майсак. – Прикаспийский журнал: управление и высокие технологии. – Астрахань. 2013. № 1 (21) – С. 151–157.

6. Wehrich H. The TOWS Matrix–A Tool for Situational Analysis. Range Planning, 1982, vol.15, no 2, pp. 54–66.

7. Терентьева А.В. Принятие управленческих решений в условиях чрезвычайных ситуаций: возможности SWOT-анализа / А.В. Терентьева. – Научные записки Института законодательства Верховного Совета Украины №2, 2015. — С. 119–124.

Древаль Ю. Д.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ В ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Постановка проблеми. Категорія «механізми державного управління» відіграє важливу роль у науці та практиці державного управління. За її допомогою видається можливим глибше з'ясувати характер функціонування органів державної влади як складної системи, а також процес досягнення управлінських цілей. У цьому сенсі важливе значення відводиться й правовому механізму, який спирається на сукупність правових норм й безпосередньо стосується правозастосовної та управлінської практики.

Різномічним аспектам правового механізму присвячують свої напрацювання представники правознавства та науки державного управління. Як стверджує В. Нерсисянц, механізм «це завжди деяка функціональна характеристика об'єкта» [1, с. 567]. В. Бакуменко у річищі державно-управлінської проблематики підкреслює, що «механізми – це все те, що приводить у рух, тобто до практичної реалізації» [2, с. 9].

Водночас виразно спостерігається своєрідний парадокс, який полягає в недостатній кількості теоретичних узагальнень та інтенсивному застосуванні такого механізму в дослідженнях практичного спрямування (з варіаціями у вигляді організаційно-правового, адміністративно-правового механізму тощо).

Виклад основного матеріалу. В юридичній науці застосовуються різні термінологічні конструкції, до складу яких входить базовий термін «механізм». Це і «правовий механізм», і «механізм правового регулювання», і «функціональний правовий механізм», і «юридичний механізм управління, і «адміністративно-правовий механізм» та багато інших.

Окреслені вище характеристики правовідносин є базовими і для державного управління, якому властива окрім іншого підзаконна діяльність. Проте, очевидно, державно-управлінська проблематика вимагає дещо інших акцентів при формуванні та застосуванні правового механізму. Належну увагу першочергово слід приділити

використанню різних видів соціальних норм, правам і свободам громадян, нормативним засадам становлення та розвитку правової держави, а також демократичним засадам державного управління. І вже на зазначеній основі видається можливим провести повноцінний аналіз юридичної сили нормативно-правових актів, правового статусу учасників управлінської взаємодії, співвідношення публічного та приватного права, а також застосування імперативних та диспозитивних методів правового регулювання.

У такому разі дослідникові надається можливість не лише відповісти на питання щодо правових засад державного управління, але і сформулювати базові положення щодо сутності та структури правового механізму в практичних державно-управлінських дослідженнях.

Сутність та модифікація правових механізмів значною мірою залежить від характеристик сучасних концепцій державного управління.

Відомо, що в руслі традиційного державного управління чи «ортодоксальної моделі» службовці мають проводити державну політику, зважаючи на жорсткі обмежувальні нормативні рамки. За такого підходу вимагається дотримання жорсткої ієрархії, а також детально розроблених контрольних вимог та жорстко визначених процедур. І на сьогодні, як стверджує Х.Дж. Рейні, «багато законодавців та посадових осіб, вибраних чи призначених згідно з політичними міркуваннями, притримуються «ортодоксальних адміністративних поглядів» [3, с. 5]. За такої моделі і правові механізми державного управління набувають надміру формалізованого та загалом негнучкого характеру.

Новий публічний менеджмент (new public management, NPM), якому властиве посилення уваги до ринкових відносин та корпоративної стратегії, вимагає інших акцентів в опрацюванні та водночас доволі гнучкому застосуванні правового механізму. Власне й зміст такої концепції визначається в якості характеристики управлінських відносин, за якої суб'єкт (політична організація, представник державної влади тощо) не може опертися на традиційне право «легітимного насилля» та вибудовує новий тип політико-правової організації.

Відомо, що однією з сутнісних ознак NPM є відновлення уваги до політики в політико-адміністративних відносинах. Політика і право позначають окремі сторони єдиного соціального феномену і досить часто знаходяться в нерозривній єдності (що, зокрема, відображає й концепція політико-правового розвитку). Для аналізу таких феноменів цілком допустимим і навіть необхідним видається застосування політико-правового механізму. До того ж, відносини співробітництва між політичними діячами та державними службовцями призводять до посилення легітимності інститутів влади (що спричинює й постановку питання щодо механізму легітимації політичного режиму як складової механізмів державного управління).

Черговий перегляд ролі публічно-владного впливу на здійснення державного управління завдячує популяризації концепцій політичних мереж (policy network) та Governance. За оцінкою Л. Сморгунова, характерною ознакою окреслених концепцій є те, що «на зміну державі-адміністратору прийшла держава – економічно ефективний менеджер» [4, с. 51]. Держава поступово втрачає власний статус єдиного агента управління, допустивши до такого процесу інших акторів та контролерів. При цьому акцент в наукових дослідженнях все виразніше переноситься на позаієрархічну структуру відносин між акторами управління, які загалом перебувають поза жорсткими рамками регламентації та деталізації.

Відповідним чином модифікуються й вимоги до структури та сутності правового механізму, в якому важливе місце відводиться нормам-принципам та так званим рамковим законам. А. Віддавскі до ключових характеристик різних контекстів концепції «Governance» також небезпідставно відносив верховенство права [5, р. 17]. А це, у свою чергу, знаменує і новий тип державно-приватного

партнерства та корпоративних відносин. Властиві таким моделям самоврядування, обмін ресурсами та оновлений «кодекс честі» першочергово мають базуватися не на отриманні економічної вигоди, а на захисті прав і свобод людини. Відтак особливого значення якраз і набуває принцип верховенства права, поза яким неможливо провести будь-яке важливе дослідження у царині суспільних та державно-управлінських відносин.

Невід'ємним компонентом популярної на сьогодні концепції «розумного регулювання» (smart regulation) вважається процес так званого «спрощення» законодавства, тобто прийняття більш зрозумілих та придатних для використання нормативно-правових актів. У концепції визначаються і методи вдосконалення процесу законотворчості, зокрема практика правових експериментів, оцінка чинного законодавства, створення єдиних інформаційно-аналітичних баз даних для полегшення доступу громадськості до проектів та нормативних актів.

Висновки. Відтак, застосовуючи категорію «правовий механізм» в державно-управлінських дослідженнях, слід вести мову про різнобічні та водночас конкретні прояви упорядкування відповідної сфери суспільних відносин. За допомогою зазначеного механізму видається можливим аргументовано проаналізувати повноваження відповідальних посадових осіб, права і обов'язки учасників управлінської взаємодії тощо.

Література:

1. Нерсесянц В.С. Философия права: учебник / В.С. Нерсесянц. – М. : Норма, 2003. – 652 с.
2. Бакуменко В.Д. Підхід до визначення паспортів спеціальностей шляхом системного аналізу державного управління / В.Д. Бакуменко // Аспекти публічного управління. – 2014. – № 3-4. – С. 5–12.
3. Рэйни Х.Дж. Анализ и управление в государственных организациях / Хэл Дж. Рэйни ; пер. с англ. [М.З. Штернгарца]. – М. : ИНФРА – М, 2002. – 402 с.
4. Сморгунов Л.В. Сравнительный анализ политико-административных реформ: от нового государственного менеджмента к концепции «Governance» / Л.В. Сморгунов // Полис. – 2003. – № 4. – С. 50–58.
5. Wildavsky A. Speaking Truth to Power. The Art and Craft of Policy Analysis / A. Wildavsky. – New Brunswick : N.J., 1987. – 431 p.

Коврегін В. В.

МЕХАНІЗМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК КАТЕГОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Постановка проблеми. Механізми забезпечення економічної безпеки у системі вищої освіти зумовлені економічною безпекою вищих навчальних закладів, та складають певну систему. Якщо переважна більшість вищів перебуватиме в економічній безпеці, тоді за індуктивною логікою можна стверджувати про економічну безпеку у системі вищої освіти країни. Стосовно забезпечення безпеки вищих навчальних закладів, то необхідно відмітити, що оцінка рівня економічної безпеки внз за функціональним складовим на основі статистичних методів досить складна через їх низьку математичну формалізацію. Проте, таку оцінку проводити необхідно, тому індикатори економічної безпеки внз поділяють за кожною з її складових і розраховують їх на основі оцінки збитків інтересам внз та ефективності заходів щодо їх запобігання. Найбільш розповсюдженим підходом до оцінювання економічної безпеки з використанням сукупності показників є індикаторний метод.